
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МЕДІАСФЕРИ

Медіафорум : аналітика, прогнози,
інформаційний менеджмент :
зб. наук. праць. – Чернівці :
Чернівецький нац. ун-т, 2023. –
Том 12. – С. 154-169

Mediarorum: Analytics, Forecasts,
Information Management:
Collection of Research Articles. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University, 2023. –
Vol. 12. – pp. 154-169

<https://doi.org/10.31861/mediaforum.2023.12.154-169>

УДК: 316.42:304.444

© Олександр Соснін¹

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
В СУЧАСНОМУ СВІТІ

154

Осмислення основних напрямків розвитку суспільно-політичних процесів під впливом активного впровадження цифрових технологій стає для України дедалі все більш актуальною проблемою, зокрема і в сфері права. Вирішення питань про те, як відбуваються процеси соціалізації і комунікації людини і різноманітних форм її організації в цифровому середовищі, тобто, під впливом новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), як змінюються засоби сприйняття сенсів в internet-комунікації та як впливає на сучасну людину віртуалізація повсякденних практик, обумовлюють необхідність проведення широких гуманітарних експертиз. В сфері застосування цифрових технологій, методах реалізації за їх допомогою всіх соціальних і економічних проектів «тягне за собою» докорінне реформування всіх систем освіти, обліку і комунікації громадян, що само по собі призведе до необхідності політико-правового і економічного оновлення нашого життя.

Ключові слова: інформація, сучасна людина, інформаційно-комунікаційна діяльність, інформаційно-комунікаційні технології, інтернет-комунікації.

---

¹ Заслужений діяч науки і техніки України, доктор політичних наук, професор.
E-mail: alvas.sosnin@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-4188-0887>

Issues of Person's Information and Communication Activities Development in the Modern World

Understanding the main directions of the development of socio-political processes under the influence of the active implementation of digital technologies is becoming an increasingly urgent problem for Ukraine, in particular in the field of law. Solving questions about how processes of human socialization and communication and various forms of its organization take place in the digital environment, that is, under the influence of the latest information and communication technologies (ICT), how the means of perception of meaning in Internet communication change and how virtualization affects modern people day-to-day practices, make it necessary to carry out extensive humanitarian examinations. In the field of application of digital technologies, the methods of their implementation of all social and economic projects "entails" the fundamental reform of all systems of education, accounting and communication of citizens, which in itself will lead to the need for a political, legal and economic renewal of our lives.

Keywords: *information, modern man, information and communication activity, information and communication technologies, Internet communications.*

155

Постановка проблеми. Інформація приблизно із середини ХХ століття поступово набуває ознак неосяжного світоглядного феномену і ресурсу розвитку людства. Форми її уявлення в цифровій формі сучасними ІКТ сьогодні та можливості досягнуті наукою щодо психологічного впливу на свідомість людини стрімко почали визначати шляхи та напрямки розвитку будь-якої галузі науки, техніки, медицини тощо, взагалі суспільств і держав. Формули, тексти, креслення, навіть ідеї уявили нову форму загальновідомих нематеріальних активів і почали безпосередньо впливати на всі процеси формування людини як особистості.

Мета статті – спираючись на досвід оперування інформаційними ресурсами у сучасному світі, окреслити можливості й шляхи підвищення рівня науково-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади в Україні.

Виклад основного матеріалу. Перехід на цифрову форму сприйняття, обробки, зберігання і безпеки інформації докорінно змінив усі традиційні системи роботи із інформацією, зробив наднаціональною проблемою ефективність роботи з інформаційними ресурсами – фе-

моеном ХХ століття, підвищив вагу вимог до якості кваліфікації та морально-вольових якостей людей, яким доручається працювати із інформацією. Вимоги зростають тому, що людина сьогодні утримує баланс сил в змаганні із технічними системами штучного інтелекту, які вже починають домінувати в процесах сприйняття, обробки, зберігання і захисту масивів інформації та при прийнятті рішень. Вплив дедалі більше набуває ознак вирішального фактору, активізуючи зростаючі потреби людей в освіті, мотивуючи їх до більш глибокого пізнання світу.

156

Сьогодні, аналізуючи дії суперників в геополітичних і військових конфліктах, не можна не помітити постійне зростання ролі інформаційно-комунікаційної компоненти в якості виключно важливого фактору – вмілого, або навпаки, використання владними і військовими структурами новітніх ІКТ та їх інформаційно-комунікаційних ресурсів. Ми бачимо, як третя технологічна інформаційно-комунікаційна революція (особливо в технічних засобах зв'язку), активно сприяє масовому впровадженню досягнень науки і техніки, зокрема мікро- і оптоелектроніки, на вдосконалення новітніх технічних засобів ІКТ, що зрозуміло широкому колу, але і принципово нових моделей використання досліджень психології та медико-біологічних властивостей людини при сприйнятті та опрацюванні інформації за допомогою різноманітних гаджетів та комп'ютерної техніки в internet-сервісах. Власне, все це у сукупності і отримало назву ІКТ (або information communication technologies) і в сучасних уявленнях є багатовимірною сукупністю методів і програмно-апаратних процесів, інтегрованих з метою збирання, збереження, опрацювання і поширення інформації.

Під впливом розвитку комп'ютерної техніки і систем управління автономними об'єктами світ дедалі більше віртуалізується, утворюючи принципово нове для існування людини середовище – кібернетичне. Вимір проблем його розвитку сьогодні неосяжний і всі вони пов'язані із докорінною перебудовою, а іноді і загибеллю існуючих в індустріальну добу форм цивілізаційного розвитку під впливом активного впровадження новітніх ІКТ із цифровою формою роботи із інформацією. Головною, як бачиться, стала на сьогодні як безпека інформаційно-комунікаційного середовища від витоків технічними каналами, так і різноманітних об'єктів авторського права, наприклад, комп'ютерних програм, баз даних...

Безпека стала основою незалежності країн, обумовлюючи постійну потребу в розвиткові монополії на джерела інформації і використання засобів комунікації заради розвитку економік вже не окремих країн, а наднаціональних технологічно-економічних блоків. За таких умов сьогодні суспільствам і українському, зокрема, виключно важливо шукати і знаходити шляхи вирішення фундаментальних протиріч, які постійно існують і виникають в реальних процесах розвитку суспільств і економік, зокрема, щодо виховання людини здатної до використання інформації і засобів комунікації в парадигмі цивілізаційного розвитку, оскільки саме вони в сьогоднішньому світі формують виключно складний за сенсом, формою та змістом інформаційно-комунікаційний ресурс розвитку могутності держав світу (Бачило І.Л., Соснін О.В., 2012).

Головним чином, це обумовлено тим, що контроль за інформаційно-комунікаційним середовищем став тотальним. Сьогодні, наприклад, США набули ознак наймогутнішої країни саме тому, що сконцентрували у себе майже всі важелі управління світовими інформаційними потоками і, відповідно, стали науково-технічними центрами розвитку світу, обробляючи і генеруючи гігантські масиви інформації. Донедавна віртуальна реальність ще гарантувала анонімність, дозволяючи приміряти на себе різні ідентичності. Сьогодні – в сучасному цифровому середовищі, ми цього практично лишаємося, стаємо повністю відкритими у віртуальному просторі. За даними *Bringing Big Data to the Enterprise* (2018, web) за один день мережевої присутності створюється приблизно 2,5 мільйона трильйонів байт лише особистої інформації. Захистити цей процес традиційними методами і технічними засобами, скажімо, постійно підвищуючи законодавчі вимоги щодо відповідальності за наслідки неправомірних дій при роботі із інформацією і технічними засобами комунікації, неможливо. Дії людини в мережі, таким чином, стають «тотально прозорими», і, як відзначається фахівцями, організації, які традиційно генерують дані, з наростаючими темпами будуть мати дедалі більше інформації – набагато більше, ніж ми собі уявляємо. Слід розуміти, що вся ця величезна кількість інформації постійно циркулює, фільтрується, узагальнюється і аналізується людьми з різною метою, а тому її надмірна прозорість завжди веде до неконтрольованої або небажаної доступності, постійно обумовлюючи зростання потреб в засобах і технологіях захисту інформації.

Найважливішою подією глобального масштабу в новітній світовій історії людства слід назвати подолання людством за допомогою сучасних ІКТ безумовно високого рівня інформаційного бар'єру, яким владні структури багатьох країн впродовж століть утримували контроль за інформацією. Події, які відбулися в світі в останні три десятиліття наочно довели, що контроль над інформацією з боку держави в нашій країні зокрема практично втрачено, незважаючи на усі зусилля й хитрощі владних структур. Сталося це не тільки через відсутність необхідних інструментів (їх ще не виробили, хоча і посилено виробляють), – головним чином, тому, що сучасні держави принципово будувалися під зовсім іншу ієрархію цінностей, інформаційних потоків і ресурсів. Тому подолання чергового інформаційного бар'єру об'єктивно стало головним дестабілізуючим фактором сталого розвитку в 70-х роках ХХ століття порушенням звичного світового порядку. Здається, на багато десятиліть вперед. Швидкість і масштаби подолання інформаційного бар'єру вказують на головні небезпеки руйнування надій щодо прогресивного цивілізаційного розвитку. Ми вже відчули, що події в світі, які було пов'язано з активним використанням в державному управлінні сучасних ІКТ і розширенням свобод громадян щодо доступу до інформації, стали детонаційним поштовхом для процесів підриву монополії держави на право безконтрольного володіння інформацією. Щоб довести це, необхідно згадати, що перший інформаційний бар'єр людство подолало, створивши ієрархічну систему обробки інформації – бюрократію, яка збереглася аж до останнього часу. Історично вона стала головним інструментом і засобом влади при управлінні інформаційно-комунікаційними потоками, збудувала міцні бюрократичні держави, які не люблять не тільки анархісти. Разом з тим, без допомоги професійних бюрократичних структур жодна держава на сьогодні поки що не може захиститися, наприклад, від агресії.

Мені, як людині, яка стояла біля витоків процесів інформатизації країни щодо проблем, пов'язаних із захистом інформації від витоку технічними каналами, учаснику законотворчої діяльності при впровадженні на початку 1990-х років новітніх інформаційно-комунікаційних процесів в суспільстві. Особливо приємно сьогодні бачити фахово організовані дії української влади і, зокрема, військовими використання новітніх американських технологій, скажімо, Starlink Ілона Маска, які є здобутком вже четвертої технологічної револю-

ції. Вона асоціюється, головним чином, з цифровими технологіями і глобальною інформатизацією людства. Тут технологічний прорив в процесах створення і виробництва засобів зв'язку особливо вражає і трансформує наші уявлення і свідомість щодо можливостей новітніх методів обробки інформаційних відомостей сучасними засобами комунікації. Вони обумовлюють сьогодні всі зміни в суспільно-політичних процесах, устрої держави, бізнесу і повсякденного життя кожного з нас. Одним з проявів цього є фіксація в цифровому форматі практично всіх процесів реального життя – безмежний теле-, відео- зв'язок, транзакційні банківські операції, дані про абонентів телефонних мереж та інших сервісів, зокрема, від супутників, камер спостереження, GPS навігаторів, реєстраційних пристроїв, переносних гаджетів, internet речей, соціальні мережі тощо. Безумовно, що усе це потребує сучасного нормативно-правового обґрунтування для впровадження новітніх ІКТ, які вже стали інструментом для досягнення будь-якої мети будь-якої організації, яка здатна сприймати, розподіляти та використовувати інформацію. Отже, говорячи про інформаційне суспільство, під ним слід розуміти таке суспільство, в якому інформаційно-комунікативне право розглядається не тільки як невід'ємний компонент управлінських технологій, а й як умова потрапляння країни до світових технологічно-економічних блоків, які сьогодні починають активно формуватися. Саме за таких умов з'являється в нових політико-правових процесах, або потреба змін в інформаційно-комунікаційному менеджменті, який включає в себе сучасні технології організації управлінської діяльності. Їх більш жорстко підпорядковують досягненню мети більш ефективної організації системи управління державою через посередництво, через упорядкування перетворень висхідних субстанцій та інформаційно-комунікаційних ресурсів кожного підприємства або організації, перетворення їх на вироби та послуги. Тобто, концептуалізація поняття «інформаційно-комунікативний менеджмент» дедалі більше пов'язується з двома основними – типом ресурсів та типом інструментів або технологій. Парадигма інформаційно-комунікативного менеджменту визначає інформацію як базовий компонент інформаційно-комунікаційної системи будь-якої організації, що розвивається за рахунок активного застосування інформаційно-комунікативних технологій і систем.

Практично усі країни світу вирішують проблеми концептуалізації інформаційно-комунікативного менеджменту (інформаційної економіки, інформаційних технологій, інформаційних систем, інформаційних ресурсів) з метою створення більш ефективного єдиного інформаційного простору, включаючи: 1) розробки консалтингового проекту (проектів) формалізації вимог до створення системи інформаційного простору організації; 2) проектування автоматизованих інформаційних систем та методів їх проектування; 3) реінжинірингу (реконструкції) бізнес-процесів інформаційного суспільства; 4) новий системний підхід, що регламентує проектування, розробку, супроводження і розвиток інформаційних систем (нове системне проектування); 5) розробку технологій інформаційно-комунікативного менеджменту – інформаційна техніка, інформаційні функції, інформаційне і комп'ютерне середовище системного менеджера, засоби інформаційного менеджменту тощо; 6) опис технологій інформаційно-комунікативного менеджменту у системах соціального захисту – інформаційні ресурси і моделі системи соціального захисту, технології інформаційного менеджменту даної системи, включаючи корпоративну автоматизовану інформаційно-комунікаційну систему із системою персоніфікованого обліку співробітників. За таких умов більш послідовно слід виділяти віртуальний простір, концептуалізуючи інформаційно-комунікативний менеджмент в якості матеріалізації форм підтримки процесів і функцій, які домінують в інформаційному суспільстві: 1) матеріальна опора простору (мікроелектроніка, телекомунікації, комп'ютерна обробка даних, системи сповіщення і високошвидкісного транспорту, що базуються на інформаційних технологіях); 2) вузли й комунікації, тобто простір потоків, що базуються на електронній мережі, яка пов'язує між собою конкретні місця з чітко виділеними соціальними, культурними, фізичними і функціональними характеристиками; 3) просторова організація домінуючих менеджерських еліт, що здійснюють управлінські функції, навколо яких формується організаційний простір. Звідси витікає надзвичайно важливий висновок, що мережа впливає на соціальну організацію спільноти (Соснін О. В., Воронкова В. Г., Нікітенко В. О., 2017).

Сьогодні у суспільстві виникає грандіозний запит до юридичної науки щодо визначення статусу і взаємовідносин людини або будь-якої організації з державою або світом щодо безпеки, зокрема, маси-

вів інформації і даних, які існують і постійно накопичуються. Люди, технологічні засоби, які обробляють, і організації, які використовують інформацію, таким чином утворюють величезний ланцюг політико-правових проблем, наприклад, щодо пошукових систем щодо обробки запитів, які в більшості виступають самі по собі джерелом нових знань або даних. Вони стали вже не просто великими за обсягами, а просто небезпечними при вільному їх використанні. Вибірково вони можуть бути неконтрольовано використані державними або наддержавними структурами і цим нанести шкоду власникам інформації, скажімо, і маркетинговими службами будь-яких бізнесових організацій, при прийнятті своїх управлінських рішень. Все це створює безліч ризиків при забезпеченні таємниць для національної безпеки взагалі і може перешкоджати інноваційному розвитку України.

Саме тому в 1999 р. рішенням РНБО України (на той час секретарем був В. П. Горбулін) в Інституті стратегічних досліджень було започатковано створення Центру інформаційних ресурсів та технологій. Метою було поетапне впровадження в Україні системи стратегічного планування і прогнозування, об'єднання з цією метою зусиль державних та недержавних дослідницьких установ та підвищення рівня науково-аналітичного забезпечення діяльності органів виконавчої влади. На Центр покладалася зокрема організація інформаційного забезпечення та науково-аналітичного супроводження діяльності Ради національної безпеки і оборони України щодо впровадження системи стратегічного планування і прогнозування у сфері економічної та інформаційної безпеки, розроблення відповідних інформаційних ресурсів і технологій та підготовки кадрів. Вказані завдання були затверджені Указом Президента України від 30 квітня 1999 року № 460/99 «Про впровадження системи стратегічного планування і прогнозування».

Із зміною Президента України спроба виявилася невдалою, ми бачимо, що і досі Україна не може подолати вади, які пов'язано із некомпетентністю керівництва щодо визначення ваги інформаційного ресурсу в процесах розбудови України, а час доводить, що інформація, особливо в цифровій формі, швидко набуває в світі ознак головного ресурсу розвитку. Лише в цифровій формі вона відразу використовується комп'ютерною технікою (системами штучного інтелекту), яка вже сьогодні налаштована на прогнозування розвитку тих або інших процесів. За таких умов зростає актуальність питань

розробки виваженої державної інформаційно-комунікаційної політики, зокрема, питань, пов'язаних із використанням продуктів інтелектуальної власності, тобто, нових науково-технічних і технологічних винаходів. Проблема стає дедалі більше актуальною в ланцюзі питань щодо подальшого цивілізаційного розвитку держави.

Оцифрована змістовна інформація дійсно стає для суспільства новим світоглядним явищем. Інформація, яку збирають і опрацьовують за допомогою новітніх ІКТ, отримала навіть нову назву – Великі дані (Big Data). Зауважу, що однозначного підходу щодо визначення терміну поки що, на жаль, немає.

162 — Сьогодні в якості робочого визначення сенсу цього феномену Big Data прийнято використовувати підхід Gartner, Inc.¹, відповідно до якого вони є об'ємними, високошвидкісними і/або різноманітними інформаційними ресурсами, які потребують економічно нових ефективних (інноваційних) форм обробки інформації. Загальними є питання, які з них дозволяють покращити їх розуміння приладами сприйняття і автоматичної обробки при опрацюванні і прийнятті рішень комп'ютерними системами штучного інтелекту. Тобто, Big Data – це не тільки сховище інформаційного ресурсу, а вся сукупність методів збирання, зберігання та обробки інформації у сукупності підходів до технологій аналізу великих об'ємів даних комп'ютерною технікою. Безумовно, всі розуміють, що самі по собі вони зазвичай характеризуються неструктурованістю, неоднорідністю, різноманітністю форматів, високою швидкістю генерації і оновлення. Усі ці процеси в них багатовимірні і складні, однак, сучасні комп'ютерні системи дозволяють аналізувати величезні масиви інформації навіть із джерел масової інформації. Безумовно, з метою отримання, зберігання і обробки інформації при прийнятті рішень, частка цих масивів, утаємничуються, а згодом застосовуються і для глибокого осмислення багатьох інших процесів, які відбуваються в реальних системах, зокрема державного управління. Технології Big Data всюди набувають авторитету, оскільки апріорі розширюють можливості для знаходження рішень багатьох проблем і прикладних завдань не тільки

---

¹ Gartner, Inc. – провідна світова дослідницька і консалтингова компанія у сфері інформаційних технологій. Засновник Gideon Gartner, рік заснування 1979, головний офіс знаходиться у м. Стемфорд, Коннектикут, США.

в управлінні. Вони зокрема надають можливості виявлення в існуючих масивах даних нових властивостей, які формуються при наявності великих об'ємів різноманітної інформації, візуалізуючи базові тренди розвитку ситуацій. Тобто, поєднуючи техніку і технології, інноваційні технології «вибудовують змісти із даних на екстремальній межі практичності». Все це, в свою чергу, вимагає від правознавців глибоких (фундаментальних) досліджень в цій сфері. Обумовлюючи появу (народження) нового типу інформаційно-комунікативного соціуму, що, в свою чергу, потребує не тільки упровадження нового інформаційно-комунікативного права, але й докорінних змін в програмах навчання фахівців для роботи із масивами інформації. Саме за таких умов можливий подальший розвиток інформаційно-комунікативного менеджменту в ХХІ столітті поглиблення значення категоріальних контурів інформаційно-комунікаційної парадигми як сукупності знань, спрямованих на вироблення технологій організації управлінської діяльності, досягнення цілей організації завдяки інформації і перетворення її на вироби чи послуги.

163

На відміну від інших технологій, технологіям Big Data притаманні багато особливостей, які слід вивчати і знати. По-перше, їх використання виправдовується або особливою складністю завдання, або ж надвисокими об'ємами оброблюваних даних. По-друге, Big Data поєднують техніку і технології, які видобувають новий зміст із даних, явно у них не наявний. Перевага Big Data в тому, що чим більш об'ємний і різноманітний масив піддається аналізу, тим більш вірні й релевантні дані вдається одержати. Для цього застосовуються різні методики як традиційні, так і новітні.

Сенс всіх інформаційно-комунікаційному переходів в соціумі полягає у тому, що звичний порядок змінюється через хаос і навпаки. У пошуках стабільності складні соціотехнологічні системи завжди починають здійснювати управління через підвищення місця і ролі (виконання функцій) права. В інформаційно-комунікативному менеджменті такий пошук проявляється у протилежних тенденціях: 1) прагненні до максимально неупорядкованого стану (хаосу) у замкнених системах; 2) прагненні до форм упорядкування (при певних умовах) у відкритих системах. Так, мірою безладу в організації (дезорганізації) є величина, яка називається ентропією, а мірою порядку (організації) – негативна ентропія, що називається негентро-

пією¹, або «інформацією». Суттєвий аналіз процесів самоорганізації в організаціях як складних соціотехнологічних системах, до яких належить і суспільство, дає відповідь на питання: яка спрямованість тієї рушійної сили, що змушує дисипативні (тобто вкрай неупорядковані) структури ставати більш складними у процесах ієрархізації чи спрощуватися у процесах деієрархізації та самоорганізуватися до стану певного упорядкування всіх структур.

З позицій системного підходу інформаційно-комунікативний менеджмент охоплює питання планування, організації, координації і контролю інформаційної діяльності, тобто, всю сукупність процесів комунікації всередині будь-якої організації, поглинаючи в собі всі функції управління складними і неоднозначними процесами комунікації і прийняття рішень. Враховуючи той факт, що основним носієм інформації в управлінні є документ, то слід зробити висновок про те, що методологія інформаційно-комунікативного менеджменту повною мірою може бути застосована до управління документацією в організації, що кваліфікується як технологія управлінської діяльності і відбувається в умовах стохастичності² так званого інформаційного суспільства та мережевої економіки. Умовно ми можемо навіть виокремити найбільш розповсюджені дефініції інформаційно-комунікативного менеджменту: інформаційне забезпечення діяльності організації на всіх рівнях управління у самому широкому смислі слова: інформаційні ресурси організації та управління ними; інформаційні послуги і підприємництво; інформаційні системи, технічна підтримка і управління ними; обробка та аналіз інформації; офіс-менеджмент; стратегічне планування і менеджмент.

Парадигму інформаційно-комунікативного менеджменту в контексті нелінійно-синергетичної методології слід розглядати як еволюцію розвитку суспільств, кожний елемент якої слід розглядати як мікросистему чи субсистему, яка може бути окремою складовою системою будь-якої макросистеми або макромоделі. Структура па-

---

¹ Негентропія – філософський і фізичний термін, утворений додаванням приставки нег- (від лат. *Negativus* - негативний) до поняття ентропія. І позначає його протилежність. Він зокрема означає міру впорядкованості та організованості системи або якість наявної в системі енергії.

² Стохастичність (від грец. *στόχος* – припущення, здогад) – означає випадковість. Стохастичні системи потрібні для введення та використання в фізичних системах, де ми не впевнені в значенні вимірюваних параметрів.

парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту потребує визначення архітектоніки диференціальних моделей, субмоделей і субсистем інформаційно-комунікаційного суспільства з метою більш глибокого визначення його властивостей (атрибутів) як системи з урахуванням евристично-еволюційних тенденцій подальшого розвитку.

Міждисциплінарна матриця парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту (філософська, кібернетична, соціологічна та інше) несе в собі відповідно і понятійний ланцюг термінів, який включає онтологічні, гносеологічні та аксіологічні визначення. Дана проблематика визначення парадигми інформаційно-комунікативного менеджменту визначається соціокультурною детермінацією всієї системи діяльності, об'єктивними передумовами та суб'єктивними чинниками, взаємодією між суб'єктом та об'єктом, засобами та цілями, раціональним та ірраціональним, свідомим та несвідомим у системі розвитку інформаційного суспільства.

Отже, з появою технологій Big Data характерним стає і зовсім інший підхід до визначення політико-правових норм поведінки із інформацією – результатам її обробки. Притаманні технологіям Big Data процеси очищення великих масивів інформації шляхом послідовного моделювання змушують виокремлювати етапи, висувати гіпотези, будувати моделі (статистичні, візуальні або семантичні), перевіряючи на основі моделі вірність висунутої гіпотези і, як наслідок, висувати нові гіпотези. Цей процес потребує не тільки величезних зусиль аналітиків здатних до інтеграції математичними методами візуальних даних, складання інтерактивних запитів на основі знань, розробки адаптивних алгоритмів машинного навчання.

Таким чином, на новому рівні знань інтелектуалізуються всі етапи розробки і прийняття, скажімо, юридично узгоджених управлінських рішень. Все це дозволяє зробити аналіз інформації пророкованим, тобто, здатним пропонувати рекомендації на майбутнє із більш прагматичними висновками. Неминучим стає перехід і до предикативної¹ діяльності (предикативна аналітика), що дозволяє не тільки прогнозувати з високим ступенем вірогідності і деталізації розвиток ситуації, але й заздалегідь спланувати розподіл ресурсів у випадку її

---

¹ Предикативність (від лат. Praedicatio) – «стверджене, сказане, висловлене», тобто це означає віднесеність змісту до об'єктивної реальності.

виникнення. І якщо декілька років тому це здавалося фантастикою, то сьогодні створені умови, щоб це стало стандартною функціональністю.

Вплив технологій Big Data на системи інформаційно-комунікативного менеджменту і створення новітніх ІКТ, на розвиток всіх секторів систем управління, зокрема, національною економікою, у тому числі і на забезпечення міжнародних економічних відносин та процесів суспільно-політичного життя, величезний. Новітні методи інформаційно-комунікативного менеджменту стрімко поглинають всі досягнення технологій Big Data і розвиваються в спектрі їх можливостей.

166

За допомогою технологій Big Data комерційні операції проходять більш спрощено, транзакції прискорюються, взаємодія між бізнесовими структурами спрощується, змінюється та коригується поведінка споживачів, бізнесові процеси удосконалюються, а це засвідчує використання нових широких можливостей для застосування цифрових технологій на усіх рівнях господарювання. Кількість користувачів таких технологій у світі стрімко зростає, що впливає на прискорення розвитку всіх соціально-економічних і соціально-політичних процесів, а тотальна диджиталізація економіки зумовлює перехід сучасного світу на нову модель економічного розвитку, що змінює світовий устрій.

Необхідність використання потенціалу Big Data обумовлено тим, що процеси ускладнення об'єкта управління наприкінці ХХ ст. і як результат – збільшення ентропії – невизначеності, визначили зміну управлінських парадигм. Якщо для моделі управління «суспільством ризику» альтернативи були відомими, відомою зокрема була повна більшість/множина виходів і можливість прорахувати вірогідність кожного, то в управлінні «суспільством ризику» альтернативи і виходи відомі, але вірогідність виходів невідома, часто навіть позбавлена сенсу.

Оскільки продуктом діяльності влади виступають управлінські рішення, спрямовані на розвиток об'єкта управління, то його ефективність визначатимуть багато в чому не тільки технології управління (в нашому випадку технології Big Data). В ситуації, що склалася, «особам, які прийматимуть управлінські рішення», і володіють величезним масивом даних в різних форматах, об'єм яких збільшується і оновлюється в геометричній прогресії, для їх обробки вже не до-

цільно використовувати традиційні статистичні методи аналізу і уявлення даних. Ситуація зумовлює необхідність зміни пріоритетів при виборі технологій інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління в бік методів аналітики Big Data. По-перше, через їх чуттєвість до якості даних, по-друге, через те, що їх орієнтовано на пояснення минулої динаміки (того, що було), на відміну від технологій Big Data, менш чуттєвих до якості даних, більш орієнтованих на майбутнє і відповідальних щодо питання «що робити?». Крім того, технології Big Data дозволяють проаналізувати більше типів даних (більш значних об'ємів, більш швидко отримуваних і змінюваних відомостей, неструктурованих даних) у порівнянні з інструментами бізнес-аналітики, що надає можливість фокусуватись не тільки на структурованих сховищах. У той же час складність вирішуваних проблем і цифровізація державного сектора вимагають переходу від роботи з даними до роботи орієнтованої на дані та комплексну аналітику. Тому, не випадково, технологіям Big Data в цифровому державному управлінні належить ключова роль.

Висновки. Активне впровадження в життя і державне управління новітніх цифрових ІКТ вимагає від суспільства прискореного вирішення багатьох світоглядних та політико-правових, суспільно-політичних проблем, підвалини яких знаходяться в традиціях архаїчної структури розбудови нашої свідомості. Їх невіршеність всюди неминуче викликає сьогодні безліч протиріч, зокрема, у свідомості та поведінці людини. Наші невпевненість і коливання багато в чому пов'язано з цим, і тому вимагає термінового вирішення проблем усунення причин соціально-економічної та інформаційної нерівності громадян. Безумовно, державна інформаційно-комунікаційна політика, як комплекс політичних, правових, економічних, соціально-культурних і організаційних заходів держави має це враховувати в умовах глибокої трансформації суспільно-політичних і економічних відносин, повинна повніше розглядати їх вирішуючи всі питання інформаційно-комунікаційної політики, зокрема, забезпечення рівного цивілізованого (конституційного) права громадян на доступ до інформації. На наш погляд, постало питання прийняти кардинальні рішення щодо виокремлення пропагандистської діяльності в розумінні поняття інформаційна політика, оскільки, скажімо, політика щодо використання знань і інтелектуальної власності громадян є, на

наш погляд, не менш ваговою і пов'язана саме із поняттям інформаційний ресурс для розвитку економіки та соціальної сфери країни.

Протягом століть провідні держави підтримували свою інформаційно-комунікаційну могутність навколо таких феноменів як аудиторія церковного, храмового приходу, а пізніше навколо аудиторії ЗМІ (адже газета, як ми пам'ятаємо, не тільки агітатор, а й організатор), то тепер – в глобальному інформаційно-комунікаційному просторі, який має абсолютно нові можливості для інноваційного розвитку соціуму. Ми бачимо, що, скажімо, блогерська сфера, яка стрімко і майже неконтрольовано розвивається, практично нав'язує суспільству свої жорсткі умови, а іноді просто маніпулятивні ультиматуми.

168

Невідповідність нових інформаційно-комунікаційних вимог (в старого типу національних державах) унеможливорює формування навколо існуючих телерадіоаудиторій, скажімо, більш ефективного простору для соціальних мереж, ефективно їх розвалює, набагато ефективніше, ніж світові фінансові кризи, які, на наш погляд, є, все ж таки, лише однією з форм прояву більш глибокої інформаційно-комунікаційної, зазвичай, суперечливої трансформації. На щастя, подолання цієї кризи, інформаційних бар'єрів взагалі, само по собі веде людство до розуміння законів ноосфери в житті суспільства, поступово знижуючи природну відчуженість людини до них, а також стимулює прагнення громадян до освіти, до володіння інформацією, що сприяє розвитку всіх сфер її діяльності в суспільстві і державі в цілому. В решті-решт, це призводить до значних успіхів суспільства в економіці, бізнесі, фінансах. Однак, слід усвідомлювати, що прагнення до володіння цінною інформацією, й в кінцевому рахунку володіти нею як власністю, а значить, і правом розпоряджатися нею, покладає на всіх нас високий ступінь відповідальності за її збереження і цілісність, захист від спотворення її можливими зовнішніми силами, впливу різного роду факторів і подій, що мають як навмисний, так і випадковий характер.

На жаль, у законодавця України ще відсутня цілісна картина того, хто, як і яким чином, насамперед у владі, повинен нести відповідальність за формування державної інформаційно-комунікаційної політики. Зрозуміло, що лише правильно визначаючи інформаційний ресурс суспільства, можна вести мову про надійний захист інформації, інтелектуальної власності своїх громадян, використовувати її як інвестиції, надавати послуги партнерам, а також впливати на всі

процеси інформаційно-комунікаційної безпеки, стратегічного планування всієї державної політики та національної безпеки. Однак сьогодні цього замало. Слід створити умови щоби інтелектуальні і технологічні можливості міністерств в процесі цифрової трансформації нашого суспільства і держави були скеровані потужним імпульсом міжвідомчого Координаційного центру. Як він має виглядати сказати поки що важко, але вже сьогодні потрібно розпочинати вирішувати, насамперед, проблеми розвитку законодавства інформаційного суспільства із реально розвинуеною економікою новітньої доби.

Джерела та література:

1. Бачило І.Л., Соснін О.В. 2012. “Інформаційне право як за-
порука інноваційного розвитку нації”. Віче. Журнал Верховної Ради
України. № 1 (310).12-14.

2. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Нікітенко В. О., Максименюк
М. Ю. 2017 Інформаційно-комунікативний менеджмент: зарубіж-
ний і вітчизняний досвід: Навчальний посібник. За ред. д. політ. н.
О. В. Сосніна, д. ф.н., проф. В. Г. Воронкової. Київ: Центр навчальної
літератури. 316 с.

169

References:

1. Bachylo I.L., Sosnin O.V. 2012. “Informatsiyne pravo yak zaporuka
innovatsiynoho rozvytku natsiyi”. Viche. Zhurnal Verkhovnoyi Rady
Ukrayiny. № 1 (310).12-14.

2. Sosnin O. V., Voronkova V. H., Nikitenko V. O., Maksymenyuk
M. YU. 2017 Informatsiyno-komunikatyvnyy menedzhment: zarubizhnyy
i vitchyznyanyy dosvid: Navchal'nyy posibnyk. Za red. d. polit. n. O. V.
Sosnina, d. f.n., prof. V. H. Voronkovoyi. Kyyiv: Tsentr navchal'noyi
literatury. 316 s.